

TSMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 16641

Tarih : 23.02.2026

41098

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Sağlık Bakanı Kemal Memişoğlu** tarafından Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin
Hakkâri Milletvekili

Bolu F Tipi Kapalı Hapishanesi yerleşkesine bitişik konumda faaliyet gösteren beton santralinin çevresel etkileri, basit bir ruhsat ve izin meselesi olarak ele alınamayacak ölçüde ağır bir kamusal sorumluluk alanına işaret etmektedir. Mesele, teknik mevzuata uygunluk tartışmasının ötesinde; özgürlüğünden yoksun bırakılmış mahpusların yaşam hakkı, sağlık hakkı ve sağlıklı çevrede yaşama hakkının fiilen korunup korunmadığı sorunudur.

Hapishaneler, kamusal gücün en yoğun biçimde kullanıldığı ve mahpusun kendi yaşam koşulları üzerinde tasarruf imkanının ortadan kaldırıldığı kurumlardır. Bu nedenle devletin yükümlülüğü yalnızca düzenleyici değil, aynı zamanda önleyici ve koruyucudur. Mahpuslar, maruz kaldıkları çevresel riskleri bertaraf etme veya mekânsal olarak uzaklaşma imkanına sahip değildir. Bu durum, idarenin sorumluluğunu sıradan bir çevresel denetim yükümlülüğünün ötesine taşımakta; artırılmış özen ve hassasiyet gerektirmektedir.

Beton santrallerinden kaynaklanan PM2.5 ve PM10 düzeyindeki partikül maddeler, kristalin silika içeren tozlar ve sürekli endüstriyel gürültü; bilimsel literatürde solunum yolu hastalıkları, kronik akciğer hastalıkları, kardiyovasküler rahatsızlıklar, hipertansiyon, uyku bozuklukları ve psikolojik stres ile ilişkilendirilmektedir. Kapalı ve sınırlı alanlarda uzun süreli maruziyet, risk katsayısını yükseltmektedir. Hapishane gibi kapalı mekânsal düzeneklerde bu etkilerin daha yoğun hissedilmesi kuvvetle muhtemeldir.

Bu bağlamda, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği'nin (ÖHD) konuya ilişkin idari makamlara yaptığı başvurular ve yürüttüğü girişimler, sorunun yalnızca varsayımsal değil, somut ve güncel bir risk olarak algılandığını göstermektedir. 28 Kasım 2025 tarihinde yapılan başvuruların ardından farklı kurumlar arasında yetki aktarımı niteliği taşıyan yazışmalar gerçekleştirilmiş; Bolu İl Özel İdaresi, tesisin belediye sorumluluk alanında olduğunu belirtmiş; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tesisin mevcut çevre izinlerine sahip olduğunu bildirmiş; İl Sağlık Müdürlüğü ölçüm yetkisinin çevre ve belediye birimlerinde olduğunu ifade etmiş; İl İnsan Hakları Kurulu ise teknik inceleme yapılmasına karar vermiştir. Ancak bu süreç, somut ve bağımsız ölçüm sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılması ve riskin bilimsel olarak ortaya konulması noktasında henüz tatmin edici bir açıklığa kavuşmamıştır.

Anayasa'nın 17'nci ve 56'ncı maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2'nci maddesi birlikte değerlendirildiğinde; devletin yükümlülüğü yalnızca zarar doğduktan sonra tazmin mekanizmalarını işletmek değildir. Öngörülebilir ve önlenabilir bir risk karşısında pasif kalınması, pozitif yükümlülüğün ihlali anlamına gelebilecek ağır bir idari ihmale işaret eder. İhtiyat ilkesi, özellikle mahpusların söz konusu olduğu durumlarda, idareye daha sıkı bir denetim ve daha ileri düzeyde önleyici tedbir alma yükümlülüğü yüklemektedir.

İzin belgelerinin varlığı, fiili maruziyet düzeylerinin insan sağlığı bakımından güvenli olduğunu kendiliğinden kanıtlamaz. Asıl mesele; güncel, bağımsız ve akredite ölçümlerle riskin somutlaştırılması, verilerin şeffaf biçimde paylaşılması ve elde edilen sonuçlara göre bağlayıcı tedbirlerin gecikmeksizin uygulanmasıdır. Aksi yaklaşım, kamusal denetimi biçimsel bir prosedüre indirgemek anlamına gelecektir. Bu nedenle, ilgili tüm kurumların koordineli, şeffaf ve bağlayıcı nitelikte somut tedbirler alması; gerekli girişimlerde bulunulması elzemdir.

Bu bağlamda;

1. Hapishanedeki mahpuslar üzerinde çevresel maruziyet temelli epidemiyolojik bir çalışma yapılmamışsa, bu eksiklik hangi gerekçeyle açıklanmaktadır?
2. Çevresel risk altında olduğu iddia edilen bir kapalı kurumda neden koruyucu halk sağlığı yaklaşımı işletilmemektedir?
3. Mahpusların sağlık verileri ile çevresel ölçüm sonuçları arasında korelasyon analizi yapılmış mıdır; yapılmadıysa neden yapılmamıştır?
4. Hapishanede bulunan mahpusların yaşam ve sağlık güvenliğini tehdit eden çevresel riskin bilimsel olarak doğrulanması halinde, tesisin faaliyetinin mahpus güvenliği gerekçesiyle kapatılması yönünde Bakanlığın açık ve bağlayıcı bir iradesi var mıdır; varsa bu irade hangi somut hukuki ve idari mekanizmalar üzerinden derhal işletilecektir?